

חלק ניכר מפרשתנו עוסק במלחמה עם מדין.

משה נצטווה (במדבר לא, ב) "נְקֹם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְּדִינִים אַחַר תִּאֲסֹף אֶל־עַמִּיךָ". הנקמה במדין חייבת להיעשות ע"י משה ואז יסיים את תפקידו. רש"י כתב "אף על פי ששמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר". משה מצווה את העם: "הַחֲלִצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצַבָּא" העם אמנם נענה לבקשתו אך רק מתוך ההכרח (שם ה) "וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלְפֵי לַמִּטָּה" וכמו שכתב רש"י: "להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל, ... ששמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין, לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן". הלוחמים הצדיקים שנבחרו למשימת המלחמה במדיין, ידעו כי מיתתו של משה מתעכבת עד לאחר המלחמה ולכן נמנעו מלהסכים להצטרף לשורות הלוחמים עד שנמסרו בעל כורחם. משה דואג לממש את הציווי אך מטיל את ביצועו על פינחס. כמבואר במדרש (במדבר רבה כב, ד):

"אמר הקדוש ברוך הוא למשה "נקם נקמת" אתה בעצמך! והוא משלח את אחרים?! אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר: אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה, המשל אומר: בור ששתית ממנו אל תזרוק בו אבן".

מחד גיסא משה מוסר נפשו לעשות רצון ה' ולנקום נקמתו למרות שבכך הוא מקרב את מיתתו. אך מאידך גיסא משה לא שוכח את חובתו המוסרית של הכרת הטוב המונעת ממנו לבצע את המצווה החשובה בעצמו אלא מוסרה לשליח! כך ראוי להבין ולפרש את ציווי ה' באופן של "דרכיה דרכי נעם".

כך עשה משה גם בראשית דרכו כשנצטווה לשוב מצרימה להושיע את ישראל. כל מהלך הגאולה מתעכב כי משה צריך לבקש רשות מחותנו. אותה הכרת הטוב למי שפתח לו את ביתו, יתרו בארץ מדין. גאולה הבנויה על מידות שאינן מתוקנות איננה באותה דרגה ושווה להתעכב כדי שהגאולה תגיע מתוך טוהר המידות. שאיפתנו לחשב דרכינו על פי טוהר המידות והקדמת דרך ארץ לתורה, כדי שהמצוות ייעשו באופן המיטבי והרצוי. זאת ועוד גם קיום המצווה עצמה מצריך הבנת מהותה ורצון התורה כדי להשלים רצון בוראו באמת.

ניתן ללמוד זאת גם מסיום מצוות מלחמת מדין עצמה. כשחזרו הלוחמים אל משה, הוא מקבלם בכעס: (שם פסוקים יד – טז) "וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחַיִל וְגו' וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הַחַיִּיתֶם כָּל־נִקְבָּה: הֲנָ הֲנָה הָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבֵּר בְּלָעָם וְגו'"

כתב על כך של"ה בפרשתנו: "וקשה, איך קצף עליהם והוא לא צוה עליהם על זה להרוג כל נקבה? ויש לומר שהדבר הזה נותן השכל מעצמו בלי ציווי, כאשר 'הן הנה היו לבני ישראל' וגו', ומאחר שהשכל נותן, מחוייב האדם להיות משכיל מעצמו". כך גם מבאר בעל ה"מסילת ישרים" (פרק י"ח): בן שאוהב את אביו, גם כשאביו ציווה במפורש דבר מועט, הבן ירבה מהמעשה ההוא כל מה שיוכל מתוך אהבתו לאביו. הוא יפעל לפי הבנתו לאן דעת אביו נוטה ויעשה גם את מה שלא אמר לו בפירוש. וכך נוהג החסיד ביחס למצוות הקב"ה.

יש עניני מידות שעליהם אין צורך בציווי. זוהי הבחינה האישית של כל עובד ה', האם האישיות בנויה לטוב, ולסלידה מהרע באופן פנימי.

בתקופת שלושת השבועות בימי בין המיצרים נוהגים הלכות של אבלות. הזדמנות להעמיק ולברר מה חובתנו לעת הזאת. להפנים את מצב החרבן ולהצטער בצער השכינה. להוסיף באהבת חיים ובהבאת שלום בין אדם לחבירו על מנת שהבית יבנה באהבת חיים.
נסיים בדברי ספר הכוזרי (מאמר ה אות כז):

"ובהערת בני אדם והתעוררותם אל אהבת המקום ההוא הקדוש ינחץ הענין המיוחד, שכר גדול וגמול רב, כמו שנאמר: אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד, כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, - רוצה לומר כי ירושלים אמנם תבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכסף עד שיחוננו אבניה ועפרה".

נזכה בע"ה במהרה בימינו.

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר